

AKTUELLA FRÅGOR

Debattredaktör: Eva Rothstein aktuella@sydsvenskan.se 040-28 10 13
Twitter @aktuella Fler debattartiklar på sydsvenskan.se/opinion

Omkring 5 procent av alla dödsfall globalt relateras till fetma, skriver artikelförfattarna.

ARKIVFOTO: HASSE HOLMBERG 2004

”Allt fler i Skåne äter för mycket och fel. Hälften av Skånes befolkning är överviktig eller fet. Vi föreslår ett batteri av åtgärder.”

■ I Skåne uppgår de direkta och indirekta samhällskostnaderna för fetma och övervikt i form av ökade vårdkostnader och förlorad produktion till cirka 10 miljarder kronor per år. Det skriver Karin Wendin, professor i mat- och måltidsvetenskap, och Anders Olshov, chef för tankemedjan Intelligence Watch.

Människor i Skåne har länge njutit av god mat. I Skåne finns en rik matkultur, livsmedelsföretag och gourmetrestauranger. Men det konkurrerar med lättillgänglig ”skräpmat”. Godis, läsk och chips fyller frestande välfyllda butikshyllor.

Faktum är att allt fler i Skåne äter för mycket och fel. Människor i Skåne bär, liksom svenskar i gemen, på lite för många kilon för sitt eget bästa.

Hälften av Skånes befolkning är överviktig eller fet, 58 procent av männen och 41 procent av kvinnorna. 16 procent av männen och 14 procent av kvinnorna är

feta, det vill säga 160 000 personer, något som kan jämföras med 5 procent i början av 1980-talet. Siffrorna kommer från SCB och Folkhälsomyndigheten.

Alltför många kalorier är en förklaring till utvecklingen, för lite kroppsarbete och motion en annan. Sedan 1995 har andelen vuxna svenskar med hälsofärdigt dålig kondition ökat från 27 till 46 procent, enligt en studie vid Gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm.

Fetma är den enskilt största riskfaktorn bakom typ 2-diabetes, men ökar också risken för hjärt- och kärlsjukdom, stroke och olika cancerformer.

De globala kostnader som hänger ihop med fetma beräknas till 18 000 miljarder kronor, motsvarande 2,8 procent av hela världens samlade bruttonationalprodukt. Omkring 5 procent av alla dödsfall globalt relateras till fetma. Uppgifterna har vi tagit fram i Intelligence Watchs rapport *Åter vi ihjäl oss – Mattrender på tvärs mot hälsa och hållbarhet*.

I Skåne uppgår de direkta och indirekta samhällskostnaderna för fetma och

övervikt i form av ökade vårdkostnader och förlorad produktion, baserat på Folkhälsomyndighetens beräkningar, till cirka 10 miljarder kronor per år. Det motsvarar 7400 kronor per år och invånare. Fortsätter rådande trender förväntas samhällskostnaderna öka med cirka 330 miljoner kronor årligen.

Region Skånes ekonomi är redan ansträngd. Den skattehöjning som sker från årsskiftet med 49 öre till 11,18 kronor per intjänad hundralapp sker mitt i brinnande högkonjunktur när ekonomin ska vara som starkast.

Framöver väntar lågkonjunktur och ökade vårdkostnader från en åldrande befolkning (antalet över 80 år ökar i Region Skånes befolkningsprognos med 35 procent mellan 2016 och 2026) samtidigt som kostnaderna för fetma och fetmarelaterade sjukdomar stiger.

Ska regionen klara av att bromsa de ökade kostnaderna och förhindra fortsatta skattehöjningar måste det förebyggande arbetet mot ohälsa stärkas.

Vi föreslår att Skåne ska sträva efter att ha Sveriges

friskaste invånare och att regionen som ett delmål ska arbeta för att vända den trend som går mot ökad övervikt och fetma. Vinster i form av mer välmående människor och minskat behov av vård är stor.

Vi föreslår ett batteri av åtgärder:

■ De skånska kommunerna bör följa de råd Livsmedelsverket ger förskolan, grundskolan, gymnasiet och fritidshem i skriften *Bra måltider i skolan*: Sälj inga söta bakverk, läsk, glass eller godis i skolkafeterian, utan nyttiga mellanmål som smörgåsar, frukt, grönsaker och yoghurt. Servera mer grönt och fisk, men mindre rött kött och chark i skolmatsalen. Ha schemalagda pedagogiska och miljösmarta skolluncher som gör måltiden till en del av undervisningen.

■ De skånska riksdagsledamöterna bör verka för att Sverige inför kött-, fett- och sockerskatter och/eller höjd matmoms för att styra och minska konsumtionen samt att skatteintäkterna används till riktade satsningar för bättre skolmat och bättre måltider inom äldreomsorgen. Barnen måste kunna vara nöjda

med skolmaten och de äldre ska inte behöva gå hungriga och undernärda.

■ Region Skåne bör införa allmänna folkhälsoundersökningar som ökar möjligheterna att nå ut med information och förebyggande åtgärder, i synnerhet till de svagaste socioekonomiska grupperna där ohälsan är störst.

■ Alla som kan bör underlätta för konsumenter att göra rätt. Lyfta fram den traditionella nordiska dieten med bär, svamp, fullkornsbröd, fisk, kött från vilda djur och grönsaker som kål och baljväxter som nyttig.

■ Alla som kan bör stimulera rörelse för barn och vuxna – i skolan, på arbetsplatserna och i stadsplaneringen. Stöd idrottsföreningar och idrottande även i högre åldrar.

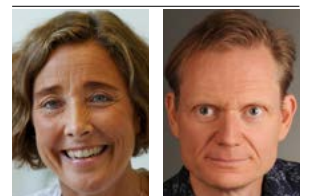
Människors växande apitet påverkar inte bara deras egen hälsa, utan också djur, växter och jorden. Skogar skövlas för att ge plats åt odlingsbar mark, artrikedomen utarmas, fiskbestånden överfiskas och grundvattenkällorna minskar eftersom jordbruket använder stora mängder vatten. Matdjur (kor, får, get-

ter, grisar och kyckling) bidrar med sex miljarder ton växthusgaser globalt per år, nästan en femtedel av det totala utsläppet av växthusgaser, som höjer jordens temperatur. När jordens befolkning dessutom förväntas öka från dagens 7,6 miljarder till närmare 10 miljarder invånare år 2050 framstår dagens matkonsumtion som ohållbar.

Ett innovativt Skåne som förstår att utnyttja möjligheterna har allt att vinna på att gå i täten för de förändringar som behövs.

Karin Wendin
Anders Olshov

SKRIBENTER

■ **Karin Wendin** är professor i mat- och måltidsvetenskap vid Högskolan Kristianstad och medlem i tankemedjan Intelligence Watchs miljöråd.

■ **Anders Olshov** är chef för och grundare av Intelligence Watch.